

Žan Žveplan



Generacija

Mislím, da so moji dnevi drugačni od tistih mojih staršev. Budilka (na mobitelu, seveda) mi zazvoni ob sedmih, nato pa vsaj še šestkrat, da me tudi v resnici zbudi. Sledi zdaj že ustaljen ritual: vsaj dvajsetminutno pregledovanje statusov na Facebooku, deset minut na Twitterju, še dodatnih deset na Instagramu, za konec pa ne smem pozabiti na prvi *selfie* dneva, ki ga objavim na vseh treh portalih s pripisom *#najsedanzačne*. V času, ki ga porabim za jutranjo higieno, dobim skupno triinsedemdeset *všečkov* – sem jih že več, ampak recimo, da sem zadovoljen. Na jutranji kavi s kolegi s faksa, ki bi ga moral končati že pred tremi leti, vendar brezbrizno izkoriščam status študenta in bonitete, ki mi jih prinaša, se pogovarjam o neumnih statusih ter grdih slikah, ki smo jih zjutraj videli na socialnih omrežjih, o televizijskih serijah, ki smo jih gledali prejšnji večer in o *totalno sick* žurki, ki bo v petek v najnovejšem klubu. Okoli poldneva sem za kosilo zmenjen z drugimi prijatelji, s katerimi se pogovarjam o neumnih statusih ter grdih slikah, ki smo jih zjutraj videli na socialnih omrežjih, o televizijskih serijah, ki smo jih gledali prejšnji večer, o *totalno sick* žurki, ki bo v petek v najnovejšem klubu, in o idiotizmih, ki so jih izustili prijatelji ob jutranji kavi. Ko se najem solate s piščancem brez vseh dodatkov, grem v knjižnico, kjer se na računalniku pretvarjam, da delam nekaj izjemno pomembnega za še zadnji izpit pred diplomo, čeprav v resnici pregledujem Facebook, Twitter in Instagram za nove teme pogovora. Proti večeru ležim s punco na postelji in se pogovarjava o neumnih statusih ter grdih slikah, ki sva jih zjutraj videla na socialnih omrežjih, o televizijskih serijah, ki sva jih gledala prejšnji večer, o *totalno sick* žurki, ki bo v petek v najnovejšem klubu, in o idiotizmih, ki so jih izustili prijatelji ob jutranji kavi in kosilu. Namesto poljuba mi na Facebook *id*” prilepi najnovejšo ljubezensko balado (kakšna Adele) s pripisom: “*srči pomeniššš mi vse :**** #pravaljubezen #forever*”. Ljudje že po

nekaj sekundah komentirajo objavo: “*omg! najlewpši parček!!! #true-love #ostanitaskupajzavedno*” in podobno. Ob sedmih gledava najino najljubšo serijo *The Vampire Diaries*, ob osmih grem domov. Za slovo ji na Facebook zid prilepim primerljivo patetično balado kot prej ona meni in dodam *#pogrešaltebom*. Doma izmenjam nekaj besed z mamo, ki mi spet tarna, da je oče nesposoben in da naslednji vikend ne grem k njemu, ker si je zlomil nogo. *#Whatever*. Zobe si umivam štiri minute, ker je to po najnovejših raziskavah, ki sem jih zasledil ob pregledovanju statusov na Twitterju, bolj zdravo, kot če si jih le tri. Zaspim s telefonom v roki in nasmeškom na obrazu, ker je moj jutranji “*selfie*” dobil še dodatnih petinšestdeset všečkov.

Na veliko žalost ali veselje, odvisno, koga vprašaš, je zgornji odstavek fikcija. Fikcija je zame, vendar se predobro zavedam, da izhaja iz stvari, ki sem jih videl, in odraža realnost mnogih ob meni. Nisem ta fant ali pa si vsaj govorim, da nisem, da lahko živim s samim seboj, ker ko z zdajšnjimi očmi gledam našo generacijo, sem žalosten. Imeli smo vse in iz vsega nismo naredili niti približno dovolj. Nič nas ni oviralo na naši poti. Nobena vojna, ki bi nas zaznamovala, nobene lakote ali revščine, kot so jo poznali naši stari starši, nobenega množičnega iztrebljanja in mučenja ter nikogar, ki bi nas silil biti nekaj, kar nismo. Najhujša travma, ki smo jo doživeli kolektivno, je bila smrt Nejca iz skupine Bepop. Smo mladi, ki so odrasli v svetu, ki nam je rekel: “Postanite kar koli, bodite kdor koli – borili smo se za vaše pravice, da vam bo lažje kot nam, sedaj pa zavzemite svet in bodite vse, kar mi nismo mogli biti”. In kaj storimo mi? Danim priložnostim pljunemo v obraz in namesto, da bi ustvarili svet, ki je še lepši, varnejši in čudovitejši, kot so si ga predstavljali tisti pred nami, ustvarimo *#sranje*. Ustvarimo vzdušje množičnega ravnodušja, v katerem se izgublamo in iz njega niti ne iščemo poti. Ne zanima nas, kaj se dogaja po svetu, zanima nas, kaj je imela Taylor Swift oblečeno na podelitvi zlatih globusov. Jezen sem, ker sem, trudu navkljub, tudi sam tak. Ker je vihar absurdnosti in banalnosti posrkal vase vse, ki smo bili dovolj “srečni”, da odraščamo v novem, najboljšem tisočletju.

Jezen sem, ker mi ni vseeno. Ker ne vem, kako naprej. Jezen sem, ker sem del problema, ker rešitev ni tako preprosta – ker je sploh ne vidim. Če je bistvena dimenzija mene kot človeka in kot nekega funkcionalnega dela družbe, prek katere se uresničujem kot posameznik, materialna dobrina, torej moje delo, ki me ločuje od živali in me združuje v kolektiv, potem je moja temeljna zagata, da sem vedno bolj odtujen od svojega dela oziroma možnosti njegove pridobitve, zato se niti ne trudim pridobiti izobrazbe –

ker službe tako ali tako ne bom dobil – in se raje izgubljam v brezimnem prostoru medmrežja, kjer lahko skrijem dejstvo, da sem nihče, da sem neproduktiven in, še najpomembnejše, da sem tujek v skupini posameznikov, ki se ne trudijo spoznati med seboj. Tako me najbolj groteskno delovanje ideologije prepričuje, da z všečkanjem in delanjem “*selfjev*” soustvarjam in sem soudeležen v družbi, ki me je prisilila v njhovo inseminacijo, čeprav v resničnosti sedim v sobi sam, s telefonom v roki in se pogovarjam z namišljenim prijateljem – kot bi bil šestleten fantek, ki nima mehanizmov, da bi se uprl, ali norček v *Velikem briljantnem valčku*, ki nima prihodnosti, za katero bi se boril.

Spletni portali nas pasivizirajo, ker so v resnici ideološki aparati države, ki vsiljujejo ideologijo novim generacijam. To, poleg osnovne reprodukcije in prenašanja spretnosti ter reprodukcije materialnih pogojev, je pogoj za realizacijo kapitalističnega produkcijskega sistema. Ti aparati so razmeroma novi, v zgodovini so podobno nalogo opravljali represivni aparati; sodobni niso nič manj nevarni, so pa še bolj učinkoviti, ker konstantno reproducirajo različne ideološke konstrukte, ki sporočajo, da je obstoječi družbeni red samoumeven, ter tako onemogočajo razmišljanje posameznikov izven okvirov, ki nas zapirajo med štiri stene. Konkretno: ideološki prijemi interpolirajo posameznike kot nosilce točno določenih pozicij, ki te pozicije prepoznajo kot svoje in postanejo subjekti, ki so inherentno podrejeni. Ideologija je uspešna, ker posamezniku pušča iluzijo svobode, čeprav je zaradi svoje konstituiranosti le nosilec tujih idej in vrednot. Elementi družbene formacije so od začetka do konca prežeti drug z drugim, kakršen koli poskus analize tega družbenega konstrukta in medsebojnih povezav se mora nujno sklicevati na njen konkreten obstoj, ker to v nas vzbuja lažen vtis, da lahko vplivamo na svet. Bojda lahko s klikom “podprem” upore na Bližnjem vzhodu in zgolj s klikom vlijem upanjem ljudem, ki umirajo od vojne in lakote. S podpisom neke peticije naj bi “rešil” politične zapornike v Rusiji in prisilil Putina, da sprejme bolj liberalne zakone. Pravijo mi, da lahko z ustvarjanjem Facebook-skupin “aktiviram” množico ljudi, da se upremo sistemu. *#Bullshit*.

Kaj vse to pravzaprav doseže? Komu pomaga? Koga reši? Odgovor: Mene. Očisti me moralne krivde, ker sem imel srečo, da sem se rodil na mirnem koncu sveta. Ideološko sodelovanje mi da zadovoljstvo, da se lahko potrepļam po rami in si rečem: svet izboljšujem; v resnici pa ga delam še hujšega, še gršega, še bolj umazanega od hipokritičnega diskurza, ki ga sprožijo moja kvaziaktivistična dejanja. Takšen diskurz pa je primarno mesto moči, ki je razpršena po celotni družbi in tako za slehernega posameznika nima dojemljivega središča. Diskurzi so različni izgotovljeni

prepleti jezika in spremljajočih praks, ki po eni strani omogočajo, da o nečem govorimo in na to delujemo, hkrati pa nam to šele konstruirajo. Vsak diskurz tako pomeni klasifikacijo, to pa vpeljuje hierarhijo, ki mi onemogoča delovanje.

Vem, da nisem edini, ki se želi vsemu temu upreti. Več nas je. Ogromno. Le najti se moramo in s seboj potegniti celotno generacijo. Utopija, vem, ampak nočem biti več eden tistih, ki jim je vseeno, kakšen bo človek kot bitje, ki se hrani z izkoriščanjem in izživljanjem nad sočlovekom. Hočem bolj umirjeno življenje z vrednotami, kot so modrost, spoštovanje, razumevanje, prijaznost, poslušanje, vzeti si čas za drugega in zase, pošteno delo – umirjeno, a aktivno. Hočem raziskovati in delati na področju zavesti, na poglobljanju v odnosu do sebe. Moj boj se tako začne z vojno nad #.

Ker kot orožje ne morem vzeti pušk in nožev, se zatečem k filozofiji – k Nietzscheju. Njegove razlage mi služijo bolje razumeti sebe in svoje vrstnike, t. i. generacijo # ali YOLO-mladino. Za tiste bralce, ki ne veste, kaj pomeni YOLO, tj. za vse tiste, ki niste odraščali s spletom, se razrešitev uganke glasi: *YOLO, You Only Live Once*. To je vsa skrivnost, se sprašujete? Sram me je priznati, da ja. Da je to vrhunec iznajdbe, ki smo je zmožni. To je ta veličastni izum moje generacije, to je slogan, ki nas je uspel definirati, čeprav YOLO nima svojih temeljev onstran tipkovnice, temveč predvsem v virtualnem svetu. Sporočilo je jasno: Živiš samo enkrat – zato uživaj in še enkrat uživaj.

Novi slogan potomcev vsemogočnega medmrežja ni niti malo unikaten, a to nas ne ustavi. V naši perspektivi je izvor nekaj povsem banalnega; klasična zgodovina je odveč in genealogija je že nekaj nepredstavljivega. Produkti na medmrežju namreč nimajo jasne geneze, ker nastanejo iz ničesar in v nič poniknejo, hkrati pa je ta povsem nezanimiva, saj doumeti zadetke na spletu pomeni jih uporabljati in ne zavedati se njihovih korenin. Preteklost je postala popačena, do nje smo skoraj tako brezbrizni kot do prihodnost. Zasvojeni smo postali z ujetostjo v sedanjosti, saj jo vidimo kot simbol našega najvišjega principa – kot svobodo. V paradoks se zapletemo, ker je svoboda potrošniške družbe v potrošnji, le-ta nam predstavlja užitek, torej ni presunljivo, da pozicija, ki smo jo zavzeli s # kot simbolom in YOLO kot sloganom, temelji na preseganju apatije v sedanjem trenutku. Žalostno dejstvo je, da te ideologije ne prevzemamo le mladi, vendar smo le del zapletene enačbe množenja in kopičenja presežnega užitka. Dovolj je, če se sprehodimo po ljubljanski Slovenski ulici mimo izložb (petih!?) knjigarn, kjer smo bombardirani s številnimi "how to" priročniki za doseganje pristnega jaza in bolj poglobljene sreče.

Kaj je boleče očitno? Da smo z vseh strani posiljeni z napotki, naj izkoristimo dar življenja in docela izsesamo potencial slehernega trenutka, predvsem pa naj naše srce bije za ta, in zgolj za ta trenutek, v katerem smo lahko za vedno seksi, zanimivi, lepi, mladi ... Uživanje, neposredno zvezano s srečo, je postalo nova zapoved, ki se je ugnezdila med mladimi kot iluzija neodgovornosti, ki pa posameznikom v resnici nalaga neko novo odgovornost – do nenehnega uživanja. Pravijo mi: “Vsak trenutek v preteklosti in prihodnosti je izgubljen, vsak trenutek, ko ste nesrečni, je izgubljen, vsak trenutek, ko ne živite do meja svojih zmožnosti, je izgubljen.” To je volja Velikega brata, katere glavni simptom je YOLO, ki je pognal močne korenine in kot čir razžira generacijo, ki ga je ustvarila.

Sedaj, ko je bog mrtev, kot pravi Nietzsche, ni druge možnosti, kot da nekaj drugega zavzame njegovo mesto, in sebična generacija, kot je naša, ga je zamenjala kar z nami samimi – s tem smo si izborili minljivost in svobodo, da živimo in umremo v okviru lastne volje. Takšna eksistenca nas vodi v evforijo, ki smo ji podelili značaj mita. Slednjega izražamo skozi rituale apatičnosti in dekadence, ki izražajo ravnodušnost, ta pa je zgolj maska našega strahu, panike in gneva.

Zavedam se, da preveč posplošujem, da stvari niso tako črno-bele in da resnica leži v petdesetih odtenkih sive (v besedni frazi, ne knjigi/filmu). YOLO vsekakor ni edina ideologija generacije #, a je njena prisotnost kljub temu vredna omembe, saj se izraža kot prikaz zatišja naše ujetosti v danem trenutku. Za vzdrževanje te ideologije so nujne institucije in načini življenja, ki propagirajo konflikt med mladimi in družbo. Tu se skriva razlog, zakaj smo generacija nedokončanega šolanja ali generacija “samo še en izpit in diploma mi manjkata!”.

Tradicionalno izobraževanje se je znašlo sredi napetosti, ki jih je ustvaril sistem sam; čemu naj se izobražujemo, če nam potrošnja in zabava predstavljata nujni užitek? Razlogov za nezadovoljstvo in mojo apatijo je več kot kadar koli in hkrati naj bi imeli vse in bi bili lahko srečni kot še nikoli. Včasih samoumevna poveza med dokončano izobrazbo in pridobitvijo poklica, ki je najučinkovitejši način, da dobim denar in ga porabim za uživanje, torej pogoj za doseganježitka, izginja in leta, ki jih mladi namenimo izobraževanju, so trenutki, ko ne moremo uživati v sedanjosti. Dejstvo je tudi, da še nedokončana trenja, kot je nasprotovanje načinu poučevanja (pravila, disciplinski prijemi, avtoriteta) in izboru vsebin, ki se nam posredujejo, ta razkol še dodatno okrepijo in zasidrajo mišljenje, da učenje ni vedno zabavno, pisanje izpita ne osrečuje in čas, ki ga preživiš v predavalnicah, je čas, ko ne moreš kaditi trave ali gledati televizije. No, odkar imamo vsi pametne telefone, smo lahko vsaj na Facebooku.

Vse to mi razkriva, da sem ujet. Ujet sem med željo, da spremenim sebe, in dejstvom, da če želim vpeljati spremembe, nimam druge izbire, kot da ostanem isti. Utesnjenost je edino čustvo, ki ga pravzaprav poznam. Spremlja me že od začetka in mi razžira notranjost ter me počasi, a zagotovo, ubija. Moja generacija ni lena in zagledana vase. Moja generacija je otopela in tega spoznanja me je strah. Strah me je, ker se vrtim v krogu in nimam mehanizma, ki bi me prebudil. Tako sanjavo tavam nekam v neznanu – v svet, ki naj bi ostajal, vendar se vsakič znova izmuzne izpod mojih prstov. Že samo pisanje tega eseja me spominja na realnost, da nisem sposoben izzvati sprememb, ki bi dejansko imele vpliv. O njih lahko le pišem. Vizualiziram njihovo realizacijo, vendar ostanem pri fiktivnem. Sistem me je ukleščil do skrajnosti, iz katere ne vidim izhoda. Potlačil me je v kot in zdaj sedim tu, na videz neki jokav fantek, ki se pritožuje nad svojim statusom, ki mu v teoriji omogoča vse. Kričim na ves glas, ampak vem, da me nihče ne sliši. Da me starejši gledajo izpod obrvi, vrstniki pa ne umaknejo pogleda s telefona za dovolj časa, da bi lahko sočustvovali.

Moj (naš?) temeljni problem je, da sem osamljen. Osamljen sem, ker izgubljam bitko za bitko v vojni reprezentacije in diferenciacije od starejših. Drugačen sem od generacije Y. Generacija Y hoče službo, “ki je kul” in “trendy”, ima zabavno pohištvo, velika okna, zaradi katerih prostor postane svetel in moderen, ter seveda stanovanje, opremljeno z najboljšo možno sodobno tehnologijo. Moja generacija sploh ne razmišlja o službi, ker jo po vsej verjetnosti ne bo imela. Zato sem raje večni študent in iskanje službe prelagam, dokler le morem. Generacija Y je obsedena s samim seboj, s svojim življenjem. Mi smo obsedeni z iskanjem samega sebe – ker smo zreducirani na 140 znakov, ki jih lahko uporabim na Twitterju za svoje izražanje. Generacija Y želi sodelovati pri odločanju, rada deli svoje ideje in pričakuje, da bodo vsaj delno upoštewane. Občutek imajo, da se lahko v kratkem času naučijo vsega in da so lahko vse. Lahko so pisatelji (prek blogov), oblikovalci (s Photoshopom, ki se ga lahko priučijo prek Youtuba) itd. Nas ne zanima sodelovanje. Mi smo se izločili; to je naš obrambni mehanizem, ker smo ugotovili, da naše mnenje ni pomembno, da ne moremo ničesar spremeniti. Mi smo generacija, ki je bila prepuščena sami sebi. Naša najboljša prijatelja sta računalnik in telefon, ki nas porivata na rob družbe, le-to pa smo redefinirali in jo premostili iz realnega v informacijsko medmrežje.

V iskanju krivca naletim tudi na svoje starše. Moja vzgoja je bila namreč pospremljena z besedami “pridno se uči in hodi v šolo ter študiraj, da ti ne bo treba opravljati fizičnih del, midva pa ti bova medtem nudila vse potrebno” ali “ti si preveč štorast/len/zabit, da bi se naučil kakšno

opravilo ali bi znal kaj narediti sam, in če bi kaj poskušal, bi naredil več škode kot koristi, zato se raje uči oziroma lahko si tudi za računalnikom, le da bo mir pred teboj”. V tem duhu smo odraščali in tako čutili velik odpor do dela že od malih nog. Ko nekdo omeni službo, si predstavljam sedenje v pisarni in prelaganje neskončnih kupov papirjev. Nato pridejo najrazličnejši šefi (velestrašne avtoritete), en zahteva eno, drugi drugo. Zatakne se pri tem, zatakne se pri onem – zaradi ene črke na papirju in je treba vse narediti na novo. Zdi se, da več, kot je mešanja zraka, boljše so možnosti za dobro življenje tudi v realnem svetu. Tako bi kar naenkrat vsi radi bili ekonomisti, marketinški svetovalci, borzniki, podjetniki – vsi bi radi sodelovali pri tem čarovniškem triku, delal pa ne bi nihče.

Tako danes ta preljubna družba/sistem/civilizacija ponuja le še več mešanja zraka oziroma nadaljnje zaslužnjevanje. Med razvojnimi in znanstvenimi panogami, tako se zdi, največ zaposlitev ponuja rekonstrukcija fizičnega sveta, torej navidezna resničnost. Računalništvo, filmi, celo knjige; vse gre v smer grafične upodobitve realnega sveta. Da se bo čim več reči dalo videti na računalniškem zaslonu, da bo tako vse vezano na to čudežno elektronsko škatlo in bo posledično nastal en centralen sistem. Kmalu bomo lahko le še sedeli doma in priklopljeni na neki stroj vstopili v kateri koli svet. Računalniška igrice bo lahko že takšna, da bo resnična simulacija; da mi sploh ne bo treba živeti, imel se bom možnost le pretvarjati, da obstajam.

Kar bi želel doseči s tem esejem? Sprožiti miselni tok. Ni še prepozno za nas. Časa imamo na pretek, čeprav se zdi, da ga je vedno manj. Ne sprejemem, da ni izhoda ali da smo izgubili že preveč bitk, da bi se lahko pobrali in zaživel na novo, drugače, morda celo boljše. Kako naj to dosežemo, me še vedno bega, a vem, da se odgovori skrivajo v samem iskanju. Ko bom star in siv, nočem pogledati okoli sebe in videti generacije, ki je povozila samo sebe – se polila z bencinom in prižgala vžigalico. Zaslužimo si več. Zaslužimo si reprezentacijo, ki nas ne omejuje, temveč osvobaja. Zaslužimo si, da ne potonemo v arhivih zgodovine kot grenki madež, ki je za seboj pustil še večjega. Hočem, da se osvobodimo svojih okov in, kolikor patetično se bo to bralo, poletimo. Da naša mantra ni *You only live once*, ampak raje *Live while you can*. Dovolj imam apatije in # in “všečkov” ter vsega, kar se je pač že včeraj izumilo in bi danes moral že obvladati ter vzeti za svoje. Dovolj imam samega sebe, ker ko se prebujam v svet, ki ga bom podedoval, spoznavam, da sem se rodil v najbolj kritičnem trenutku v zgodovini. Smo na precepu različnih oblik kriz: revščine, neenakosti, ekonomske nestabilnosti, materializma, klimatskih motenj in ekološkega uničenja. Ogroženo je vse človeštvo, a hkrati me

ideologija pasivizira do skrajnosti, sili me živeti življenje brez smisla, namena in smeri. Ironično je, da so bili mladi v zgodovini vedno v ospredju velikih gibanj za družbene spremembe; danes imamo za to potencial, a ga ne izkoristimo. V šolah, skupnostih in dvoranah bi se lahko prebujali, organizirali in ukrepali kot še nikoli. Da bi preoblikovali celotno družbo, moramo ukrepati pogumno in sistemsko. Načrta še nimam. Imam zgolj načrt za načrt, kar je vsaj dober začetek. Ne morem ga osmisлити sam, kaj šele da bi ga dejansko izpeljal. Generacija # se mora zbuditi iz svojega zimskega spanja in postati sila, ki daje upanje, znanje in zaupanje. Ki z delom dokazuje, da lahko mladi ustvarjamo pomembne spremembe in tako prispevamo k boljši prihodnosti, hkrati pa se učimo iz izkušenj in modrosti starejših.

Ne bom vas več mučil s patosom. Vem, da ne sodi v takšne diskurze. Njegov primarni namen je, da me vname in morda, če bom imel srečo, še koga, da se vprašamo: *Kdo, če ne mi, kdaj, če ne zdaj?*